

FI lausuntopyyntö VaVa syksy 2017

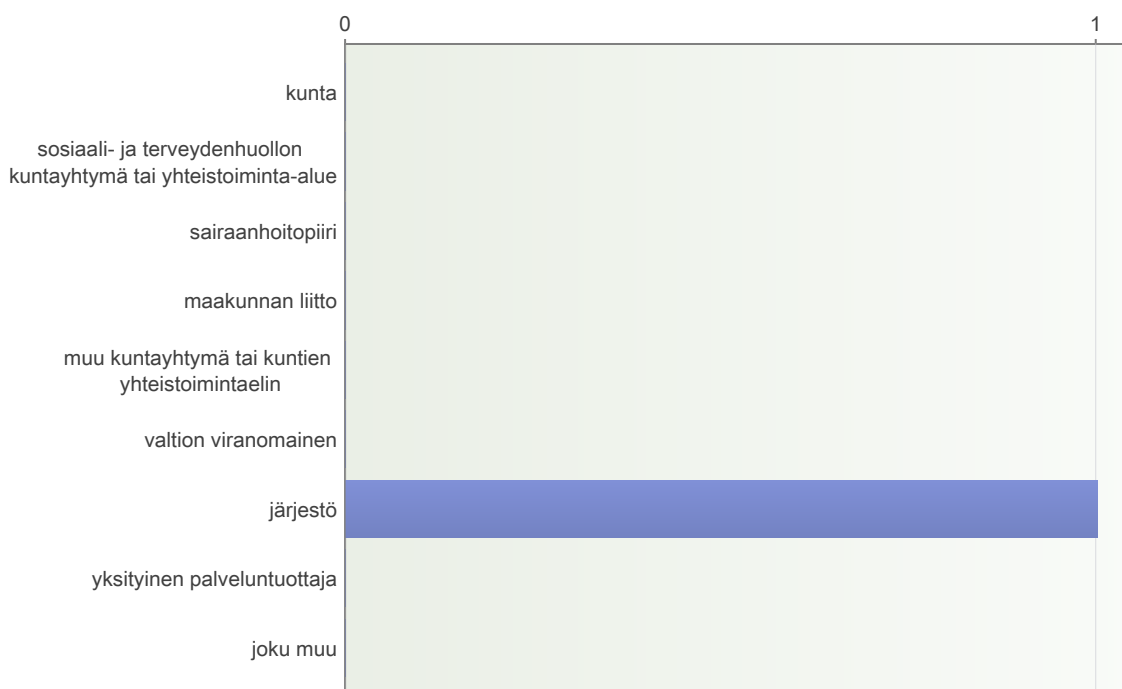
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuhenkilön yhteystiedot, sähköposti ja puhelinnumero	Lausunnon käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
Suomen sosiaali- ja terveysalan seura ry	Petteri Pitkänen	Yrjö Mattila, yrikmattila@gmail.com, 040-7154166	7.12.2017	Suomen sosiaali- ja terveysalan seuran hallitus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

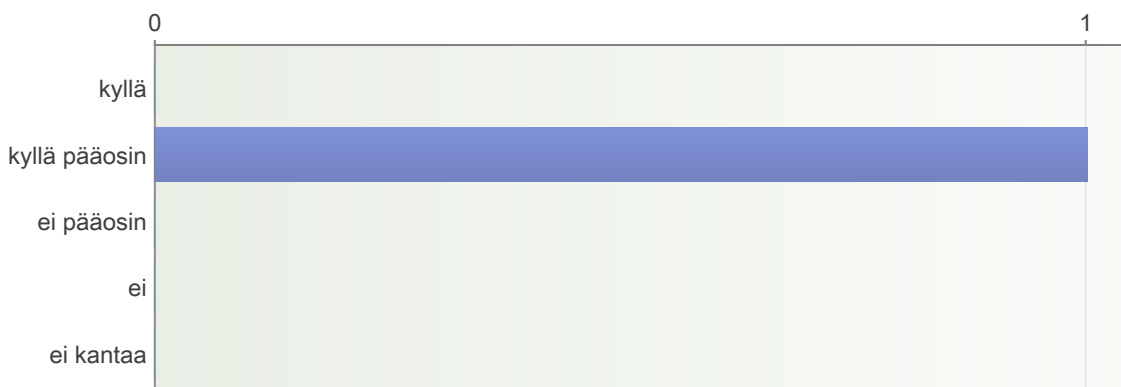
4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapaus ei sinänsä kavenna terveyseroja. Koulutetuilla ja työelämässä olevilla henkilöillä on merkittävästi paremmat edellytykset hankkia tarvitsemiaan sosiaali- ja terveyspalveluja ja valita mistä hankkii edellä mainitut palvelut kuin vähemmän koulutetuilla ja heikossa sosioekonomisessa asemassa olevilla ihmisillä. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluohjauksen merkitys korostuu yksilön valitessa tarvitsemiensa palvelujen tuottajaa. Palveluohjauksen tulee olla laadukasta, monipuolista, puolueetonta ja vertailukelpoista. Palveluohjauksessa tulee huomioida myös erityisryhmien kuten vanhuusväestön, vammaisten ja pitkäaikaissairaiden, päihde- ja mielenterveyskuntoutujien sekä muiden erityisen haavoittuvassa asemassa olevien ja paljon palveluja tarvitsevien henkilöiden tarpeet. Palveluohjauksen tulee olla myös esteetöntä ja saavutettavaa. Suomessa on kansalaisten yhdenvertaisuuden näkökulmasta ollut ongelmana eri syistä syrjäytyneiden ihmisten vähäinen terveyspalveluiden käyttö. Valinnanvapauden laajentaminen tuskin yksin parantaa tällaisten henkilöiden asemaa. Varhaisella puuttumisella sekä integroiduilla ja laadukkaasti toteutetuilla sosiaali- ja terveydenhuollon palveluketjuilla voitaisiin mahdollisesti saavuttaa uudistuksella tavoiteltuja kustannussäästöjä sekä parantaa merkittävästi näiden väestöryhmien hyvinvointia ja terveyttä. Nyt vaarana on järjestelmän hajanaisuus, joka heikentää niin johtamista ja uudistuksen toteuttamista kuin asiakkaan asemaa.

5. 2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapaus antaa periaatteessa mahdollisuuden valita palvelun tuottaja, joten asiakkaalla on parhaimmillaan nykyistä enemmän mahdollisuuksia valita palveluntuottaja. Ongelmaksi muodostunee sosiaali- ja terveyspalvelujen epätasainen jakautuminen maantieteellisesti. Vaarana on, että tulevaisuudessa on laajoja alueita, joilla ei ole kuin yksi sote-keskus – yksityinen tai julkinen.

Esityksessä on jätetty kovin vähälle huomiolle uudistuksen alkuperäinen tavoite sosiaali- ja terveydenhuollon horisontaalisen integraation toteutumisesta. Näin ollen sote-palvelut pirstoutuvat ja kattavat hoitoketjut eivät toteudu käytännössä.

Terveydenhuollon potilaan ja sosiaalihuollon asiakkaan kannalta on tärkeää, että hän löytää helposti ja saa vaivattomasti tiedon valitessaan kulloinkin tarvitsemaansa palvelua tai tukitointa. Henkilön tulee voida luottaa siihen, että hänelle tarjottu tieto kattaa niin yksityisen kuin julkisen palveluntuottajan tarjoamat palvelut.

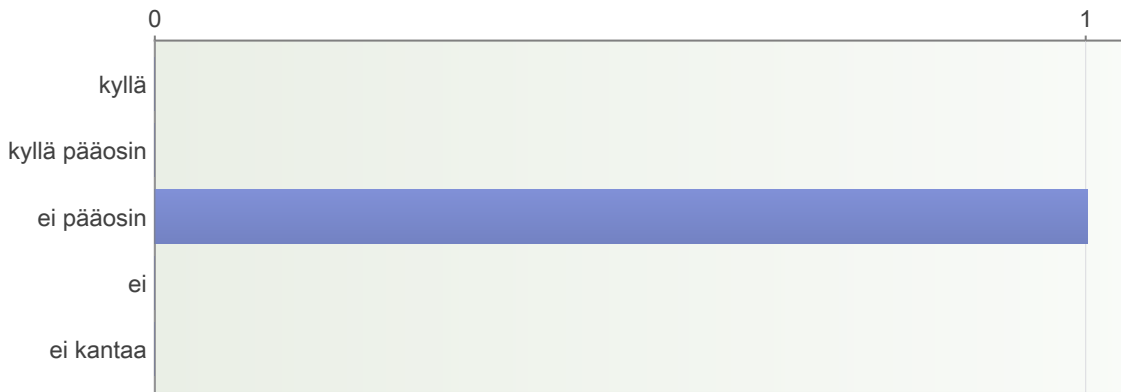
Uudistuksessa tulee huolehtia siitä, että järjestelmä itsessään tuottaa laadukkaan ja asiakkaan kannalta tarpeenmukaisen kokonaisuuden. Potilaan ja asiakkaan tulee voida luottaa siihen, että vaikka hän ei perehtyisi kattavasti koko palvelutarjontaan, hänelle kerrotaan vaihtoehdot ja huolehditaan siitä, että häntä hoidetaan ammattitaitoisesti ja eettisesti kestäväällä tavalla.

Paljon palveluita tarvitsevat henkilöt ovat usein sekä potilaan että asiakkaan roolissa. Sote-järjestelmä tulee järjestää siten että tämä ihmisryhmä kykenee myös valitsemaan joko itsenäisesti tai tuettuna tarvitsemansa palvelut.

Järjestelmä tulee rakentaa siten, että vähävaraisille henkilöille ei muodostu esteeksi hankkia palveluja myös kotipaikkansa ulkopuolelta, mikäli heille sopivia laadukkaita palveluja ei ole saatavana omasta maakunnasta. Tällainen pulma saattaa esiintyä esimerkiksi harvinaissairaiden kohdalla. Heidän hoitonsa on useimmiten keskitetty terveydenhuollon työnjaon mukaisesti vain yhteen yliopistolliseen keskussairaalaan. Tällöin kuljetuspalvelun tulee joustaa ja matkakustannukset korvata hyvinkin pitkien matkojen päähän. Hoidon keskittäminen ei saa johtaa yksilöiden kannalta kohtuuttomiin tilanteisiin, sillä henkilöillä tulee olla vapaa valita asuinpaikkansa.

7. 3. Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

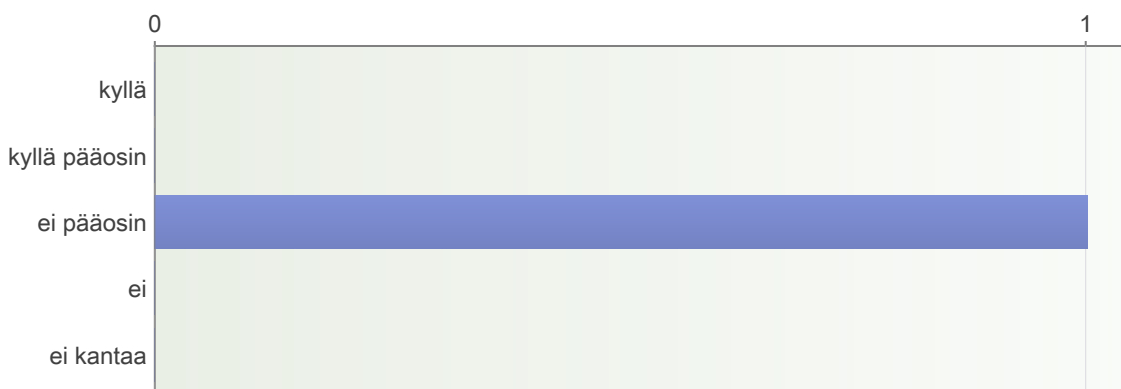
- Valinnanvapaus mahdollistaa asiakkaan tilanteeseen sopivaan palveluun hakeutumisen niille, joilla on riittävät valmiudet muodostaa käsitys omasta palveluntarpeestaan ja siihen soveltuvista palveluvaihtoehdoista. Paljon palveluita tarvitseville henkilöille ja etenkin heille, jotka tarvitsevat samanaikaisesti sekä sosiaali- että terveydenhuollon palveluita uudistus ei tarjoa riittävästi mahdollisuuksia saada kokonaisvaltaista ja tehokasta apua tilanteeseensa.

Vertailukelpoinen tieto palveluista tulee olla myös saavutettavassa muodossa kuten selkokielellä. Ikääntyneen väestön ja erityisryhmien kuten päihde- ja mielenterveysasiakkaiden kyky vastaanottaa tietoa on monesti joko tilapäisesti tai pysyvästi alentunut. Tiedon tulee olla myös näiden ryhmien saatavilla.

Lakiluonnos antaa laajan mahdollisuuden hakeutua oman tilanteeseen sopivaan palveluun. Edellytys kuitenkin on, että asiakkaan omavastuu on sama riippumatta siitä, minkä palveluntuottajan hän valitsee.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suuri huolenaihe on salassa pidettävien arkaluonteisten henkilö- ja potilastietojen säilyminen vain kulloinkin niitä käsittelevien henkilöiden tiedossa niissä tilanteissa kun henkilö saa palveluja sekä yksityiseltä että julkiselta puolelta.

Eri erityisalojen palveluntuottajien integraatiosta asiakkaan tarvitessa erilaisia palveluja samaan aikaan ei lakiesityksessä ole huolehdittu riittävästi. Asiakkaan on itse pidettävä huolta siitä, että hänen saamansa palvelut integroituvat. Tältä osin toivomme korjausta esitykseen.

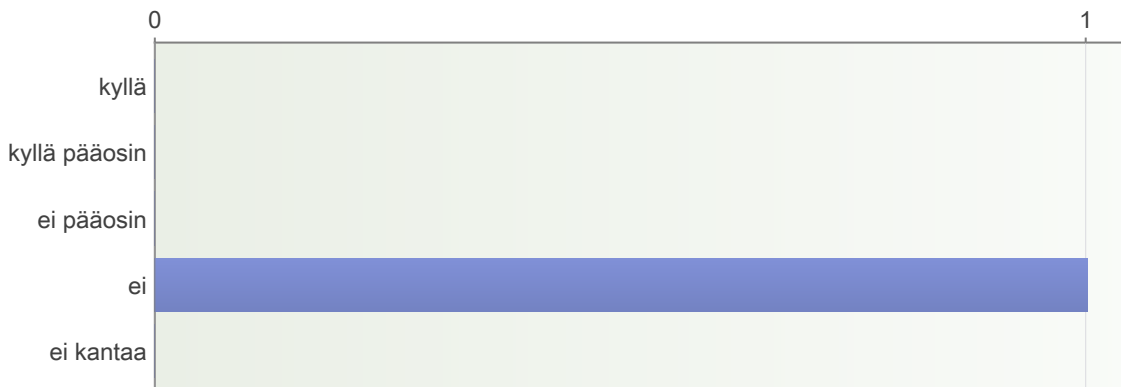
Asiakassuunnitelma on käyttökelpoinen väline palvelujen integroimiseen silloin kun henkilö tarvitsee paljon palveluita. Laissa tulee selkeästi määrittellä missä ajassa asiakassuunnitelma tulee laatia ja myös säätää velvollisuus sen päivittämiseen tarpeen vaatiessa ja joka tapauksessa määräajoin. Asiakassuunnitelmalla voidaan koordinoita myös niitä tilanteita, joissa henkilö on samanaikaisesti sekä sosiaalihuollon asiakas että terveydenhuollon potilas.

Sote-keskuksiin jalkautuvat virkavastuulla työskentelevät sosiaalihuollon ammattihenkilöt eivät saa muodostua vain kumileimasimiksi, jotka yksinomaan allekirjoittavat muulla kokoonpanolla valmistellut ratkaisut. Sosiaalityöntekijöiden ammattitaitoa tulee käyttää asiakkaan kokonaisvaltaisessa hoidossa hänen psykososiaalisten ja vuorovaikutuksellisten tarpeidensa toteuttamiseen.

Potilaan ja asiakkaan käytössä olevista oikeusturvakeinoista tulee säätää tarkasti.

11. 5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

Vastaajien määrä: 1

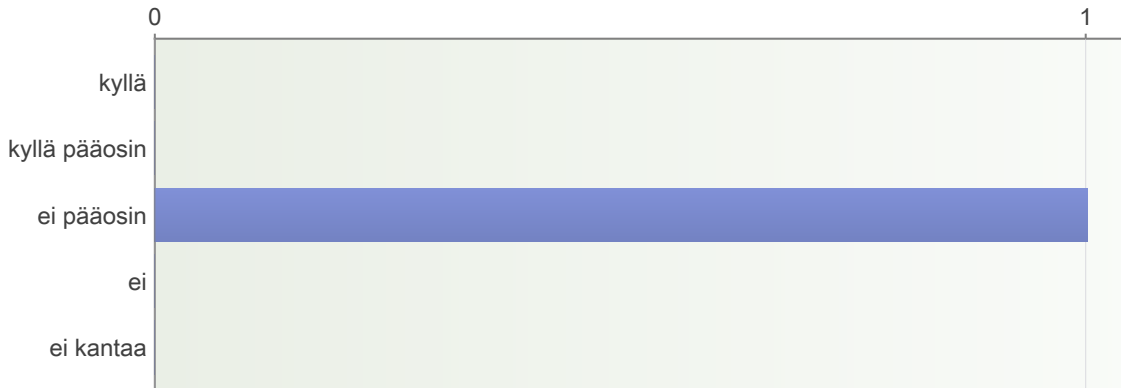
12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksessä toteutuu vain horisontaalinen integraatio ja sekin huonosti. Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä ei uudessakaan järjestelmässä ole riittävää yhteyttä ja vuorovaikutusta. Tältä osin esitys kaippaa korjaamista.

13. 6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnallinen järjestämisvastuu voi toteutua, mikäli rahoitus on riittävä. Maakunnat ovat kuitenkin väestöpohjaltaan, elinkeinorakenteeltaan, kooltaan, sijainniltaan ja nykyiseltä palvelurakenteeltaan kovin erilaisia. Siksi on oletettavaa, että yhtäläiset toimintamallit ja palvelurakenteet eivät toimi saman sisältöisinä kaikissa maakunnissa.

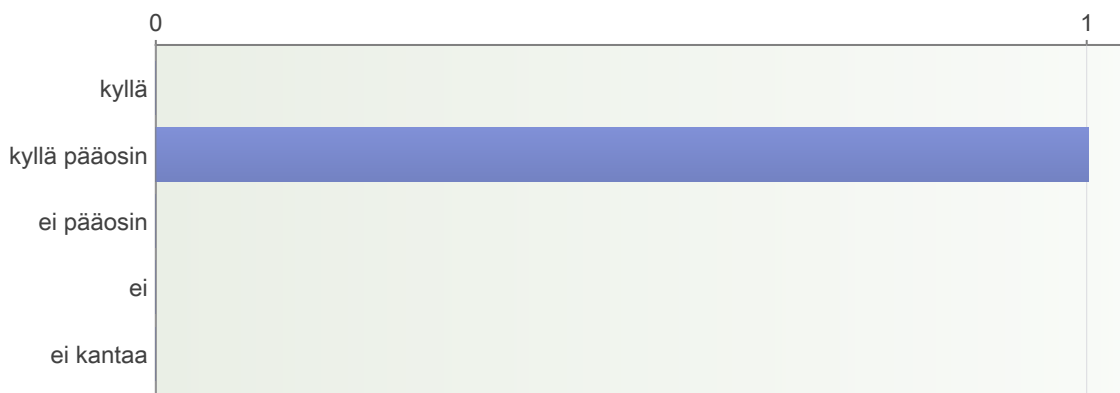
Maakunta ei valitse alueellaan toimivia palveluntuottajia. Ne hyväksytään ilmoitusmenettelyllä. Tämä saattaa johtaa palvelutuotannon yli- tai alikapasiteettiin. Maakunnan tulee järjestämisvastuunsa nojalla varautua joka tapauksessa ylläpitämään riittävää sosiaali- ja terveyspalvelujen kapasiteettia. Maakunnan on myös huolehdittava kaikkina aikoina kriisivalmiudesta. Maakunnan vastuulla on toimivat palveluketjut ja sote-integraatio. Kilpailu osaavasta henkilökunnasta tulee olemaan kova. Kapitaatiokorvaus ja sen laskentaperusteet ovat myös merkittävä uhka maakuntien taloudelle. Järjestelmä on monimutkainen, vaikeasti hallittava ja riskialtis.

Maakunta voi käyttää ohjausvaltaansa laatimalla palvelujen tuottamiseen liittyviä ehtoja. Tässäkin piilee riski maakuntien kulkemisesta eri suuntiin. Jyrkät erot maakuntien kesken vaikeuttavat kansalaisten yhdenvertaisuuden toteuttamisesta.

Ohjaus edellyttää selkeitä mittareita vertailukelpoisen tiedon tuottamiseksi ja tiedolla johtamisen perustaksi. Indikaattorityö on vasta suunnitteluvaiheessa kuten massiiviseen tietojenkäsittelyyn kykenevien ohjelmistojen ja tietotekniikan hankkiminenkin. Arkaluonteisen tiedon käsittely asettaa erittäin suuret haasteet tietojärjestelmille.

15. 7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

Vastaajien määrä: 1

16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

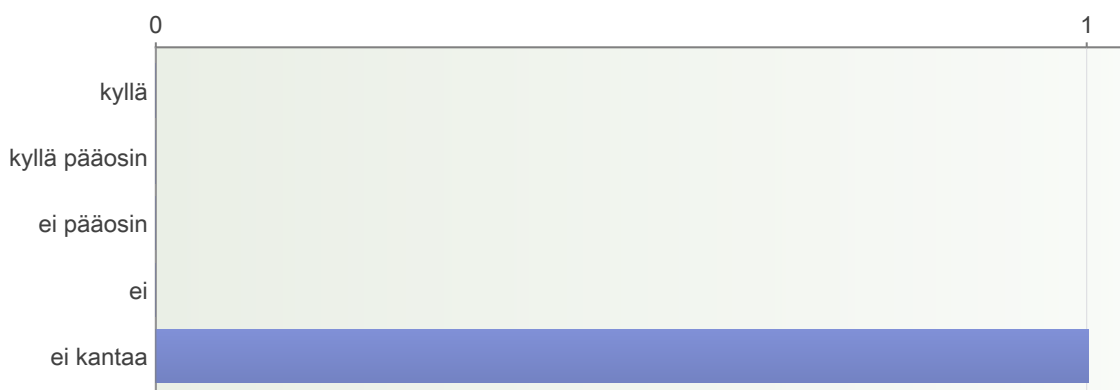
- Lakiluonnoksessa palveluntuottajat kilpailevat asiakkaista. Uusien innovaatioiden käyttöönotto saattaa edistää asiakashankintaa. Siksi erityisesti yksityiset palveluntuottajat voivat uudessa järjestelmässä ottaa käyttöön uusia toimintatapoja palvelujensa houkuttelevuuden lisäämiseksi.

Julkinen sektori joutuu suoran valinnan seurauksena kehittämään toimintatapojaan kilpailuun vastaamiseen. Tämä vaatii johtamiselta ja henkilöstöltä uudenlaista työkuultuuria ja osaamista.

Asiakkaiden aito palaute ja kuuleminen tulee huomioida.

17. 8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

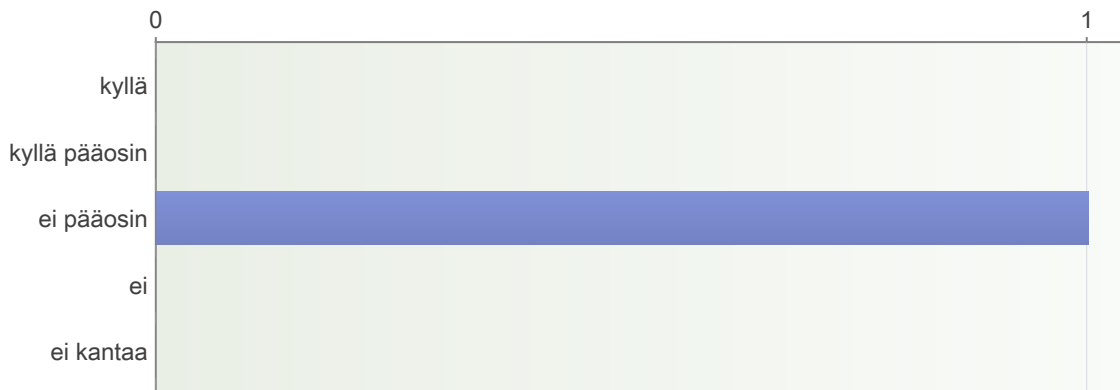
18. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksesta ei selviä, miten 3 miljardin kustannusten hillintään voitaisiin päästä eikä ole todennäköistä, että väestön ikääntyessä ja palvelutarpeen kasvaessa voitaisiin saavuttaa säästöjä sosiaali- ja terveyspalveluissa tinkimättä palvelujen laadusta tai määrästä. Sellaisiin säästökeinoihin ei kuitenkaan ole syytä turvautua. Uudistuksen tulee merkitä palvelujen laadun paranemista ja määrän lisääntymistä, vaikka kustannukset nousisivatkin.

19. 9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveyspalveluista. 9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

Vastaajien määrä: 1

20. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

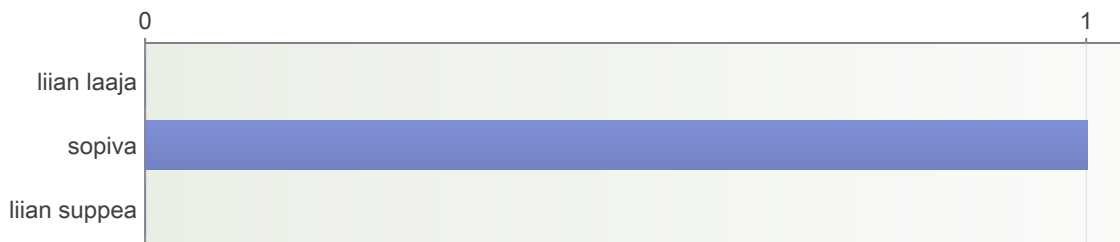
- Suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset voivat parhaimmillaan edistää palvelujen yhdenvertaista saatavuutta. Toimintojen sijoittaminen erillisiin palveluyksiköihin tai liikkuvien palvelujen järjestäminen edistää lähipalvelujen toteutumista. Tämä saattaa edistää harvaan asutuilla alueilla palveluntarjontaa. Uusi teknologia ja digitaaliset etäpalvelut mahdollistavat laajemman palveluvalikoiman toteuttamisen.

Maakunnan liikelaitoksen omalla palvelutuotannolla turvattaisiin suoran valinnan palvelujen tuotanto myös tilanteissa joissa asiakkaan valittavana ei olisi muita suoran valinnan tuottajia.

Tällä turvataan perusoikeuksien yhdenvertainen toteutuminen.

21. 9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

22. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sosiaalihuollon palveluiden puuttuminen palveluvalikoimasta vaarantaa koko sote-udistuksessa keskeisenä tavoitteena olleen horisontaalisen integraation parantamisen tavoitteen. Sosiaaliohjauksen sisällyttäminen lakisääteiseen palveluvalikoimaan on sinänsä hyvä asia, mutta jättää sosiaalihuollon osuuden hyvin ohueksi sote-keskuksen toiminnassa.

18.2 § Neuvonnan ja ohjauksen palveluihin olisi lisättävä päihde- ja mielenterveystyö samoin kuin vanhus-, vammaispalvelu- ja lastensuojelutyö. Niiden tulisi olla perustason palveluita.

Myöhemmin palveluvalikoimaa voidaan laajentaa ja erityisesti sosiaalihuollossa tulee lisätä palveluita ehdotetun neuvonnan ja ohjauksen lisäksi. Sisätautien, lastentautien, geriatrian ja silmätautien erikoisalojen sisällyttäminen sosiaali- ja terveyskeskusten palveluihin voi osoittautua haasteelliseksi, jos erikoislääkäreitä ei ole tarpeeksi näillä aloilla. Sama ongelma voi olla erikoisaloissa suunhoidon yksiköissä.

23. 9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

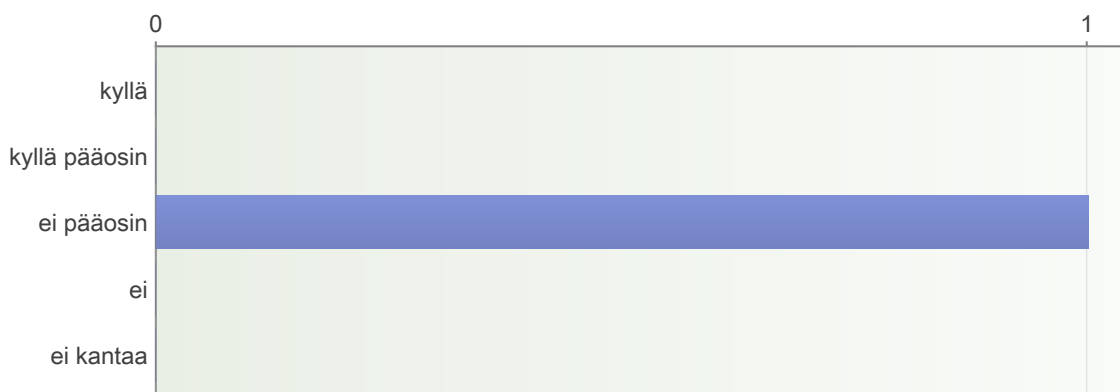
Ei vastauksia.

24. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

25. 9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

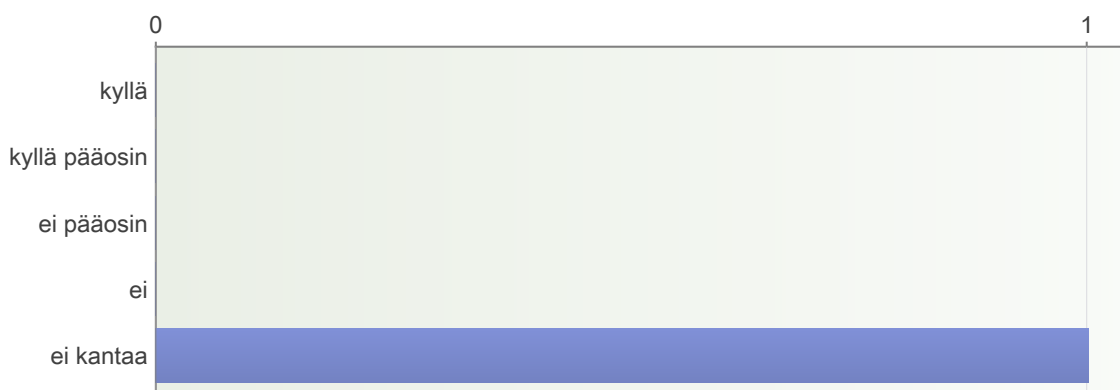
26. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- Suoran valinnan palvelujen raja maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin ei avaudu säännöksestä. Rajaa muihin kuin suoran valinnan palveluihin tulisi tarkentaa. Määritelmät ehdotuksessa ovat liian epämääräisiä. Tulisi sanoa suoremmin, mihin palveluihin liittyy julkisen vallan käyttöä ja mistä asioista on säädetty erikseen.

27. 9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

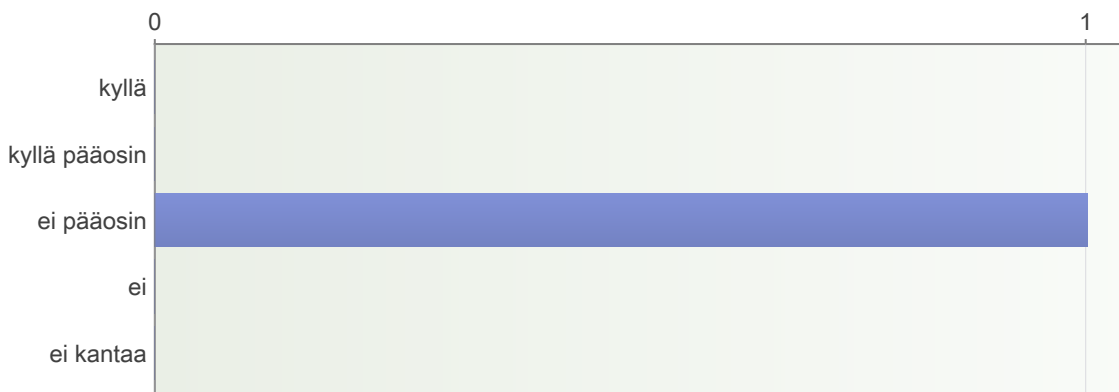

28. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

Ei vastauksia.

29. 9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

Vastaajien määrä: 1

30. Vapaamuotoiset huomiot.

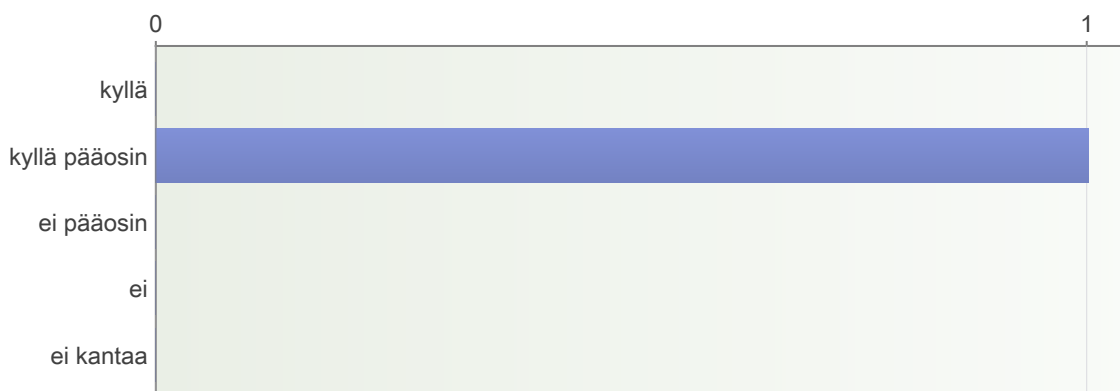
Vastaajien määrä: 1

- Sosiaalihuollon säännökset ovat liian yleisluonteiset eivätkä tue asiakasta riittävästi hänen tarpeissaan. Sosiaalihuollon säännöksiä tulisi huomattavasti täydentää ja laajentaa. Sote –uudistuksessa on keskitytty lähes yksinomaan terveydenhuoltoon ja sosiaalihuollon asiat ovat jääneet vähälle huomiolle. Kun lainsäädäntö sosiaalihuollosta on niukkaa ja yleisluontoista on olemassa vaara, että maakunnatkin keskittyvät pelkästään terveydenhuollon järjestämiseen ja jättävät sosiaalihuollon toisarvoiseksi.

Sote-keskuksiin jalkautettava 37 § mukainen sosiaalityö sisältää ongelmakohtia. Sosiaalityöntekijöiden jalkauttaminen sote-keskuksiin on perusteltua, koska vain heillä on kompetenssi tehdä kussakin tilanteessa tarvittavat hallinnolliset viranomaispäätökset. Tämä ei kuitenkaan riitä vaan asiakkaan kannalta on keskeistä, että sosiaalityöntekijät ovat käytettävissä myös asiakkaan psykososiaalisiin ja vuorovaikutuksellisiin tarpeisiin. Vain tällä tavoin sote-uudistuksen tavoite puuttua varhaisessa vaiheessa asiakkaan kokonaisvaltaiseen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen voi toteutua.

31. 10. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos. 10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

Vastaajien määrä: 1

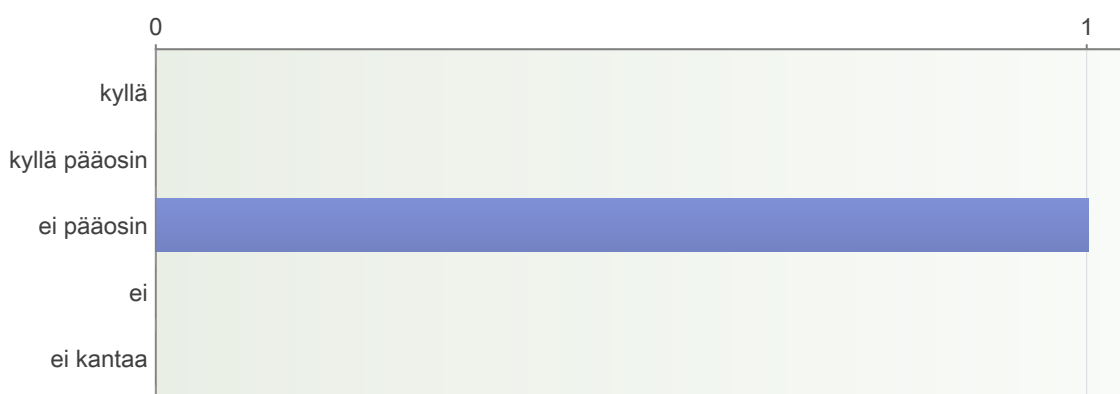
32. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Liikelaitoksen valinnan sääntely näyttäisi olevan riittävän yksityiskohtainen ja antaa asiakkaalle tietoa valintaan.

33. 10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

Vastaajien määrä: 1

34. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Laki näyttäisi antavan periaatteessa riittävästi mahdollisuuksia liikelaitoksen valintaan. Lain 23 § on kuitenkin sisällöltään monimutkainen eikä aukea lukijalle helposti. On välttämätöntä, että asiakkaan mahdollisuudet valita liikelaitos ja sen palveluyksiköt kerrotaan selkeässä ja ymmärrettävässä muodossa, jotta kaikki asiakkaat kykenevät käyttämään valintaoikeuttaan.

Voisiko kiireettömän sairaanhoidon liikelaitoksen valintaa sanoa yksinkertaisemmin, eli että valintaoikeus koskee kaikkien maakuntien liikelaitoksia lähetteen saamisen jälkeen?

35. 11. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

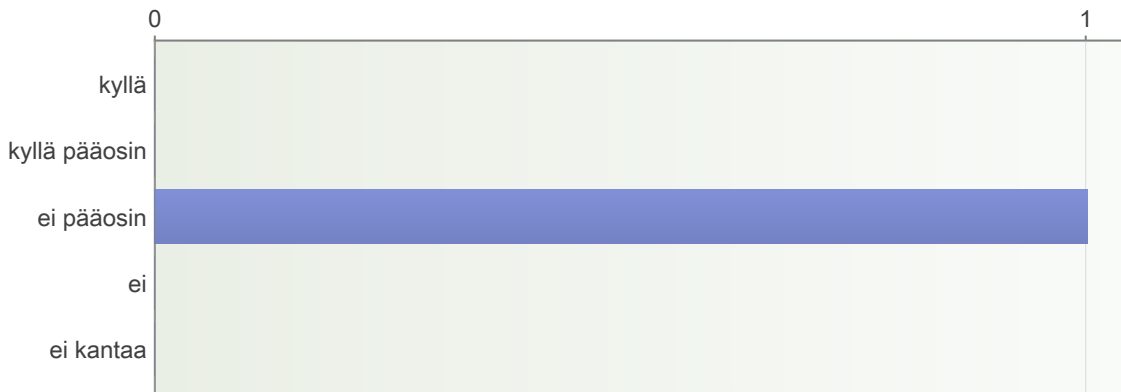
36. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan tulee voida päättää asiakassetelin sisällöstä ja laajuudesta. Julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävänä on joka tapauksessa valmiuden ylläpito ja vaikeiden sairauksien hoito. Näin ollen olisi kustannustehokasta käyttää sairaalan kapasiteettia myös kiireettömään hoitoon. Valinnanvapausmalli voi estää tämän ja synnyttää turhia päällekkäisiä rakenteita kiireelliselle ja kiireettömälle hoidolle.

37. 11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

Vastaajien määrä: 1

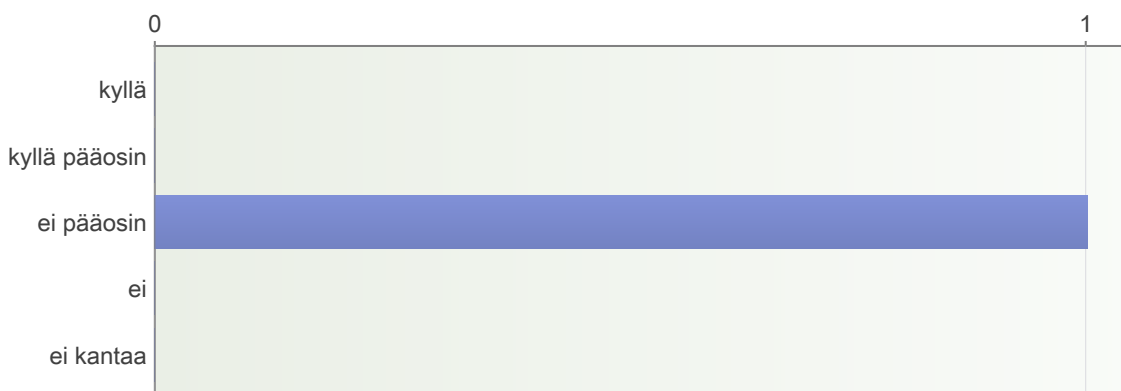
38. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnalle on asetettu mahdoton tehtävä, kun se voi rajoittaa asiakassetelin käyttöönoton laajuutta siten kuin 2 ja 3 momentissa sanotaan. Sanonta on liian epämääräinen ja voi aiheuttaa ristiriitoja silloin, kun rajoitustoimiin aiotaan ryhtyä. Tulisi tarkemmin määritellä se, milloin rajoittaminen on välttämätöntä "palvelukokonaisuuden toimivuuden tai palvelujen kustannustehokkuuden järjestämisen perusteella". On myös vaikea kuvitella tilannetta, jossa asiakassetelin käyttö "vaarantaisi asiakas- tai potilasturvallisuuden" tai "vaarantaisi liikelaitoksen lakisääteisistä tehtävistä suoriutumisen". Tällaiset ilmaisut ovat aina suhteellisia ja tulkinnanvaraisia. Säännöksiä tulisi tarkentaa, jotta maakunnilla olisi täsmällinen säännös, johon pohjata asiakassetelien käytön rajaaminen. Maakunnalla järjestämisvastuussa olevana instituutiona tulee olla oikeus rajoittaa asiakassetelin käyttöä aina silloin, kun se havaitsee rajoittamisen tarpeelliseksi ilman enempiä perusteluja.

39. 11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

40. Vapaamuotoiset huomiot.

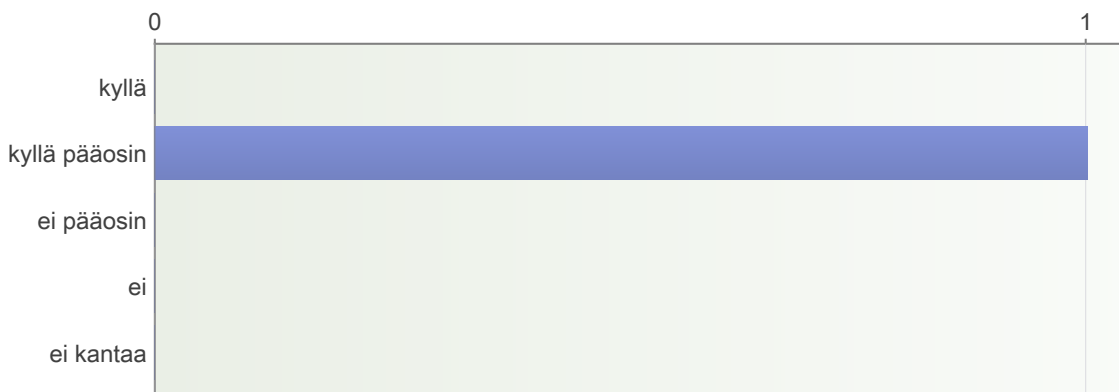
Vastaajien määrä: 1

- Palvelujärjestelmän turvaamisen keinoja tulisi avata enemmän pykälissä ja säännökset tulisi olla yksityiskohtaisempia, jotta niitä voitaisiin käyttää tehokkaasti maakunnissa. Asiakassetelin tulisi vastata kulloisenkin palvelun hintaa eikä asiakkaalle saa tulla kohtuuttomia omavastuita, jotka estävät erityisesti vähätuloisten osalta setelin käyttöä. Mikä on ”tosiasiallinen mahdollisuus” esimerkiksi takuueläkeläisen tai työmarkkinatuella elävän kohdalla?

Asiakassetelit tulee ulottaa myös soveltuvien osin sosiaalihuollon piiriin kuten esimerkiksi vammaispalvelujen sekä päihde- ja mielenterveyspalvelujen toteuttamiseen.

41. 11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

42. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelin käyttömahdollisuuksia tulee tarkentaa vielä enemmän, koska kyseessä on uusi järjestelmä. Eri puolilla Suomea käynnissä olevista valinnanvapauskokeiluista asiakassetelit ja henkilökohtainen budjetti mukaan lukien tulee kerätä kokemukset ja muodostaa johtopäätökset ennen järjestelmän käyttöönottoa.

Asiakassetelit tulee ottaa käyttöön myös sosiaalihuollon palveluita järjestettäessä. Ne tulee ulottaa sellaisiin palveluihin, joissa on olemassa entuudestaan vakiintuneet toimintamallit ja –käytännöt. Tästä esimerkkinä valtakunnallisten järjestöjen palveluntuottajina järjestämät päihde- ja mielenterveyteen liittyvät kuntoutuspalvelut. Erityisryhmänä mainittakoon vapautuneiden vankien sosiaalinen kuntoutus heidän integroimiseksi yhteiskuntaan.

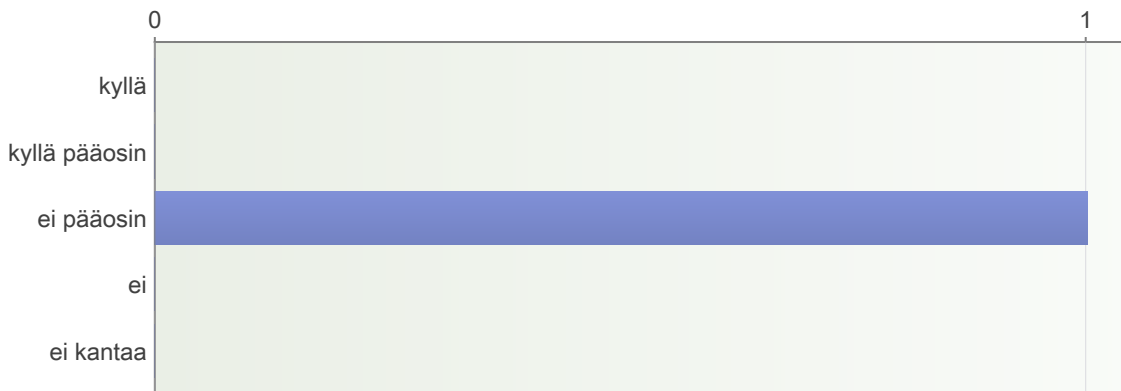
Asiakassetelistä tulee säätää kyllin selkeästi, jotta seteliin oikeutettuja henkilöitä kohdellaan yhdenvertaisesti heidän asuinpaikastaan ja sosioekonomisesta asemastaan riippumatta.

Maakunnan liikelaitos vastaa asiakassetelipalveluissa asiakkaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarpeen arvioinnista ja sosiaalihuoltoa koskevasta hallintopäätöksestä. Jos edellytykset asiakassetelipalvelun saamiselle täyttyvät asiakkaan palvelutarpeen perusteella asiakkaalle on tarjottava palveluun asiakasseteli. Asiakassetelin myöntämisestä mutta myös sen epäämisestä tulee tehdä valituskelpoinen hallintopäätös.

Oikeus asiakassetelillä hankittavaan palveluun tulee substanssilaeista kuten sosiaalihoitolaista ja vammaispalvelulaista. Sääntely asiakassetelin osalta on monimutkaista ja kaipaa vielä selventämistä, jotta sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden ja potilaiden oikeudet toteutuvat yhdenvertaisesti.

43. 11e. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun toteuttamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

44. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

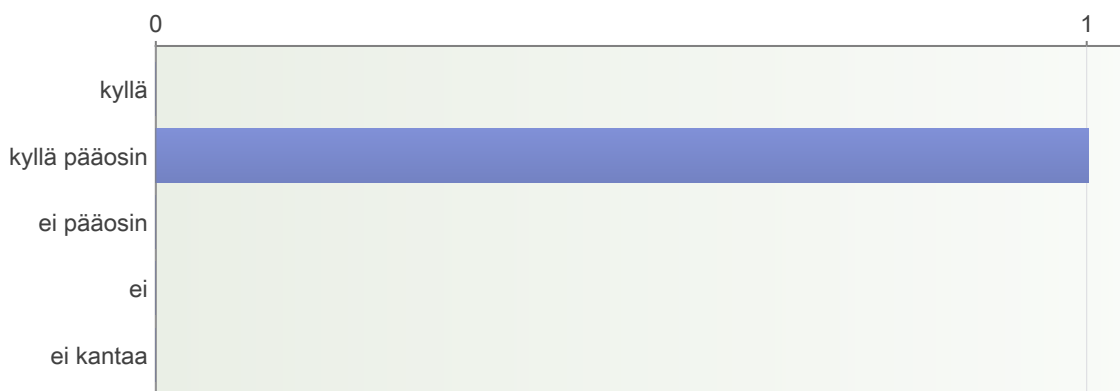
- Laissa tulisi todeta, että maakunnalla järjestäjänä on mahdollisuus yksiselitteisesti määrittellä missä palveluissa liikelaitoksen on annettava asiakkaalle asiakasseteli.

Maakunnan mahdollisuudet ohjata palveluntuottajia tapahtuvat silloin, kun tuottajat liittyvät järjestelmään. Liittymisehtojen mukaan maakunnalla ja Valviralla tulee olla oikeus valvoa palveluntuottajia ja tarvittaessa oltava mahdollisuus puuttua palvelun epäkohtiin, viime kädessä turvautumalla uhkasakkomenettelyyn. Maakunnilla tulee olla riittävästi mahdollisuuksia valvoa palveluntuottajia ja maakuntaorganisaatiossa on oltava elin, joka ottaa vastaan asiakkaiden valituksia ja kanteluja silloin kun asiakassetelillä saatu palvelu ei ole ollut tyydyttävää. Asiakkailla pitää olla suora ja nopea mahdollisuus tehdä ilmoituksia tälle elimelle, jos puutteita palvelussa esiintyy ja maakunnan on reagoitava valituksiin ilman aiheetonta viivästymistä.

Valinnanvapauslain 80 §:ssä on sinänsä säädetty valvonnasta, jota maakunta kohdistaa alueellaan toimiviin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajiin. Lisäksi palveluntuottajien valvonnasta säädetään palveluntuottajalaissa. Keinoista asiakkaan oikeusturvan toteuttamiseksi säädetään valinnanvapauslain 81 §:ssä. Sääntelyn selkeysvaatimus edellyttää, että lainsäädännössä todetaan yksiselitteisesti mihin tahoon maakunnassa asiakkaan tulee ottaa yhteys ja millä tavoin saadakseen asiansa vireille.

45. 12. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

46. Vapaamuotoiset huomiot.

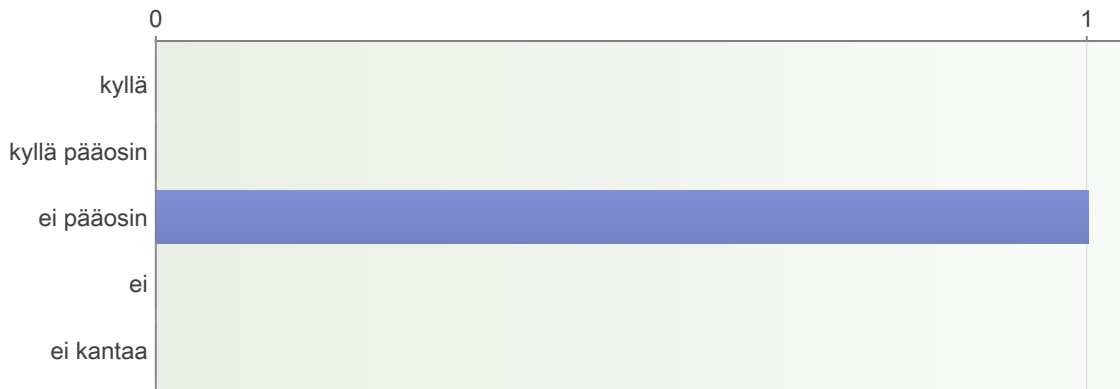
Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtaista budjettia koskevat säännökset ovat melko monimutkaiset ja vaativat ohjeistusta etenkin, koska käyttäjänä ovat usein ikäihmiset ja paljon palveluja tarvitsevat eri tavoin vammaiset henkilöt. On tärkeätä, että henkilökohtaisesta budjetista annetaan riittävästi ohjeistusta. Säännökset sinänsä ovat riittäviä, mutta asiakkaille tulisi selventää, millaisiin palveluihin sisältyy julkisen vallan käyttöä, jolloin henkilökohtaisen budjetin käyttö ei ole sallittua. Myös isommiksi kokonaisuuksiksi koottavat palvelut vaativat selvennystä asiakkaille. Tärkeätä on, että henkilökohtainen budjetti on riittävän suuri ja mahdollistaa palvelujen hankkimisen. Erittäin tärkeätä on, että ehdotuksen 31 §:n mukainen henkilökohtaisen budjetin tarkistaminen toteutuu maakunnissa lain hengen mukaisesti. Henkilö, jolle on myönnetty henkilökohtainen budjetti, ei saa jäädä kesken vuotta pulaan siksi, että jotain odottamatonta tapahtuu ja budjetti ylittyy. Tällaisissa tilanteissa tulee voida joustavasti ja ilman aiheetonta viivästystä korottaa henkilökohtainen budjetti riittävälle tasolle. Henkilöille, jotka ovat oikeutettuja henkilökohtaiseen budjettiin, mutta eivät jostakin syystä kykene harkitsemaan budjetin kokoa tulee järjestää tukea päätöksentekoon.

Mikäli laissa mainitut kriteerit täyttyvät, olisi henkilökohtainen budjetti oltava käytössä myös muilla paljon palveluita tarvitsemilla henkilöillä kuten esim. päihde- ja mielenterveyskuntoutujilla.

47. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

Vastaajien määrä: 1

48. Vapaamuotoiset huomiot.

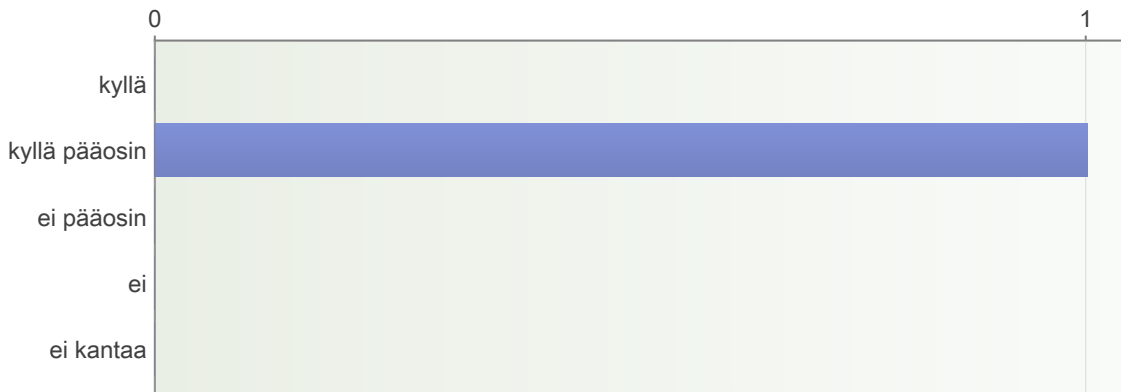
Vastaajien määrä: 1

- Neuvontaa ja ohjausta koskevien säännösten tulee olla yksityiskohtaisempia ja velvoittavampia. Asiakkaiden on vaikea edetä palveluviidakossa, jos he eivät saa riittävästi neuvontaa ja ohjausta. Neuvonnan tulee olla saavutettavassa muodossa ja sitä tulee tarjota virallisten kielten lisäksi myös mm. eri tavoin vammaisille henkilöille ymmärrettävässä muodossa kuten viittomakielellä, selkokielellä ja pistekirjoituksella. Riittämätön neuvonta ja puutteellinen palveluohjaus tulee sanktioida. Pitää myös laatia oikeussuojakeinot sen varalle, että asiakas jää puutteellisen tiedon vuoksi ilman tarvitsemiaan sote-palveluja.

Todettakoon, että digipalvelut eivät yksin riitä täyttämään viranomaisen velvollisuutta järjestää neuvontaa ja ohjausta asiakkaille. On laajoja ihmisryhmiä kuten osa vanhusväestöstä, joilla ei ole edellytyksiä sujuvaan digipalvelujen käyttöön.

49. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

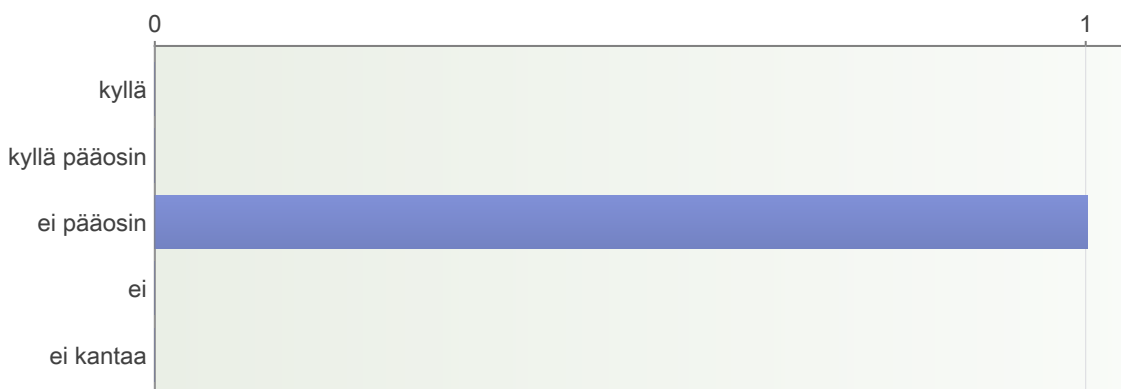
50. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Olisi tärkeää, että maakunta voisi myös käyttää uhkasakkomenettelyä puutteiden korjaamisen tehostamiseksi. Tätä keinoa ei löydy esityksestä ja esitämme sen lisäämistä. Yksityisellä palvelun tuottajalla tulisi olla sopimukseen kirjattuna riittävät sopimussakot, jos palvelun tuottaja ei noudata maakunnan kanssa tekemäänsä sopimusta. Sopimuksen irtisanomisen ja purkamisen lisäksi maakunnan keinovalikoimaa sopimuksen noudattamiseksi olisi syytä laajentaa. Yksityisten palveluntuottajien mahdollisten maksukyvyttömyys- ja konkurssitilanteiden vuoksi tulee säätää riittävästä rahastointivelvoitteista keskinäisen vahinkovakuutuksen ja yhteisvastuun periaatteiden mukaisesti. Muussa tapauksessa maakunta joutuu kantamaan taloudellisen riskin yksityisten palveluntuottajien puolesta.

51. 14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen.

Vastaajien määrä: 1

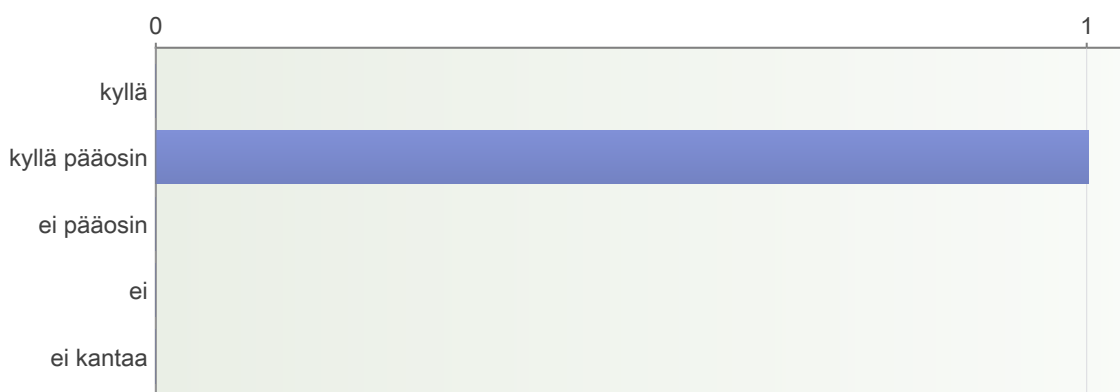
52. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Hallintopäätöstä koskevat säännökset ovat riittävät, mutta niitä vaivaa yleisluonteisuus. Maakunnalle annetaan oikeuksia asettaa ehtoja, mutta lopullinen päätöksenteko on maakunnalla, asettaako ehtoja vai ei ja jos asettaa, millaisia. Pyrittäessä palvelujen tasavertaiseen saatavuuteen maanlaajuisesti tulisi ehtojen sisällöstäkin olla säännöksiä laissa. Pelkkä valtuuksien antaminen voi johtaa suureen kirjavuuteen maakuntien välillä. Ehdotamme säännöksen tarkentamista konkreettisilla minimiehdoilla, jotka olisivat samat kaikissa maakunnissa.

53. 14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

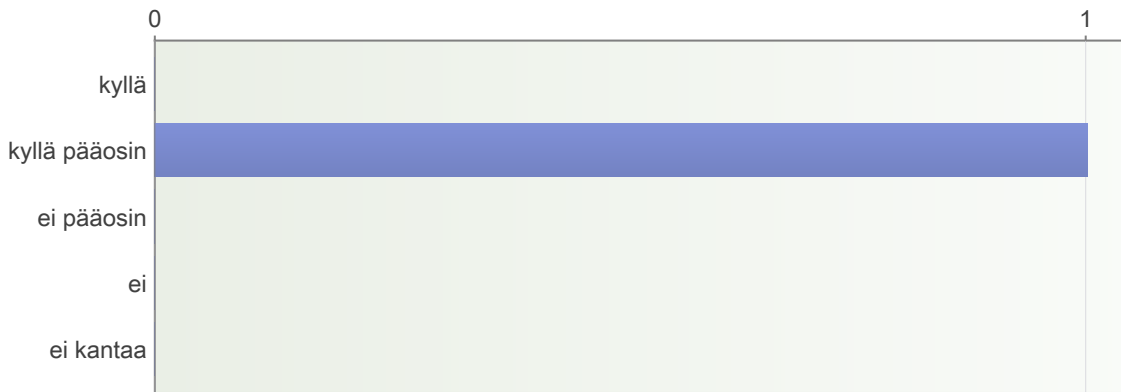
54. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sopimusmenettely näyttäisi toimivan esitetyillä säännöksillä. Maakunnalla tulisi olla kuitenkin käytettävissään myös huomautusmenettely sekä uhka- ja sopimussakko saadakseen palveluntuottajan noudattamaan sopimusta. Sopimuksen purkaminen tai irtisanominen ei voi olla ainoa keino, jos palveluntuottaja ei noudata sopimusta.

55. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

56. Vapaamuotoiset huomiot.

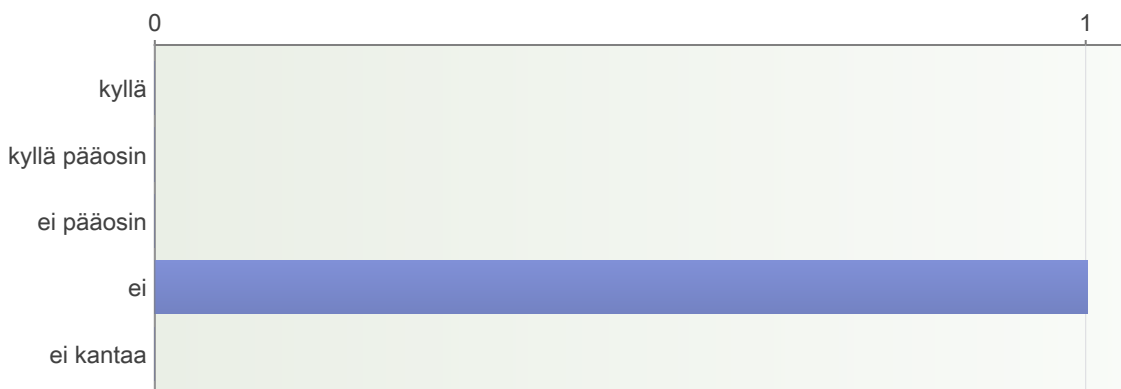
Vastaajien määrä: 1

- Säännökset ovat melko yksityiskohtaisia. Kiinnitämme huomiota erityisesti suurkonserneihin liittyviin ongelmiin. Tällaisia ovat yritykset joihin kuuluu vähintään yksi ulkomainen konserniyritys ja joiden on annettava maakohtaisesti eritellyt tiedot koko konsernin ylimmästä emoyhtiöstä ja sen alapuolella olevaan konserniin kuuluvista tytäryhtiöistä. Ennakkotietojen mukaan valtaosa yksityisistä suomalaisista sosiaali- ja terveyspalveluista tullaan antamaan näihin suurkonserneihin kuuluvien palveluntuottajien hoidettaviksi. Ongelmia tulee aiheuttamaan erityisesti tällaisen monikansallisen konsernirakenteen mahdollistama veronkierto, koska Suomessa toiminnasta saadut voitot siirretään konserniavustuksena emoyhtiölle ulkomaille. Lisäksi maakunnan on todennäköisesti hyvin vaikeaa saada käsiteltäväkseen monimutkaisista ja maamme rajojen ulkopuolelle ulottuvista yrityskokonaisuuksista sellaisiakaan tietoja, jotka olisivat välttämättömiä virkamiesvalmistelussa ja poliittisessa sote-päätöksenteossa. Miten voidaan edes varmistaa, ovatko saadut tiedot oikeita?

57. 16. Lakiluonnoksen 10 luvussa säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

Vastaajien määrä: 1

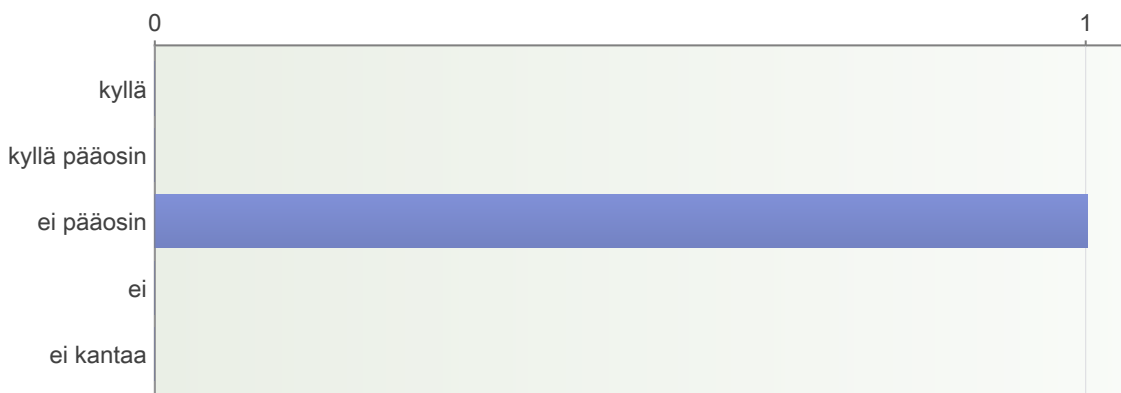
58. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnille on annettu viimeinen sana korvauksen suuruudesta, joskin laissa on esitetty erilaisia korvauksen laskentaan liittyviä tekijöitä. On olemassa vaara, että maksukäytäntö kirjavoituu. koska viime kädessä jokainen maakunta tekee omat päätöksensä. Esitämme harkittavaksi, tulisiko kiinteän korvauksen maksusäännöksiä tarkentaa vielä enemmän valtakunnallisen käytännön yhdenmukaistamiseksi. Maksusäännösten toimivuus tulee olemaan uuden järjestelmän keskeisiä kohtia.

59. 16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

60. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

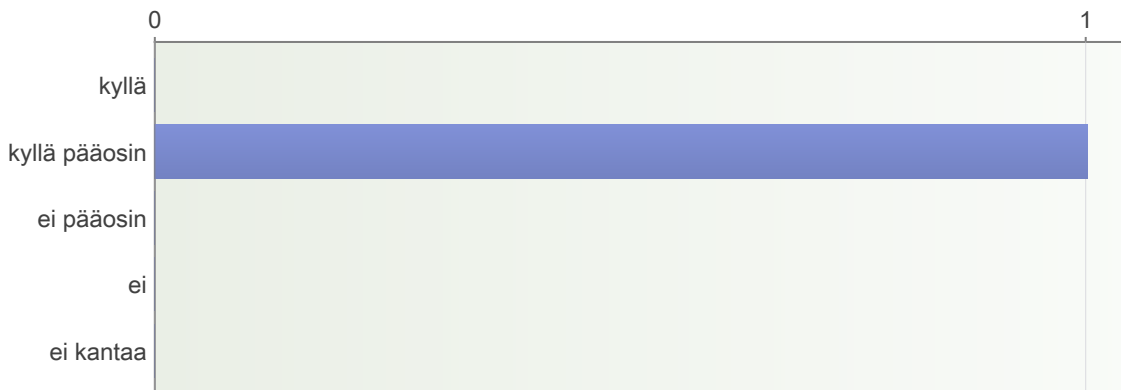
- Säännökset suoriteperusteisista korvauksista ovat hyvin yleisluonteisia ja antavat maakunnille paljon harkintavaltaa. Sama koskee kannustinperusteisia ja muita korvauksia. On olemassa vaara, että eri maakunnissa on hyvinkin erilaiset maksuperusteet ja valtakunnallinen käytäntö kirjavoituu. Tällöin kokonaisuutta on vaikea hallita.

Asiakassetelin korvauksissa pidämme arveluttavana kannustinperusteista osuutta, joka tekstin mukaan voidaan maksaa silloin kun palvelu täyttää maakunnan etukäteen määrittelemät palvelun ja vaikuttavuuden kriteerit. Jos tällaisia bonuksia jaetaan, voi peruspalvelun taso jäädä liian alhaiseksi.

Henkilökohtaisessa budjetissa on asiakkaan kannalta riskinä, että asiakas vastaa itse palveluntuottajille niiden palvelujen kustannuksista, joita ei ole tarkoitettu katettavaksi henkilökohtaisella budjetilla ja jotka eivät sisälly palvelusuunnitelmaan. Tämä voi houkuttaa maakuntia rajaamaan henkilökohtaisen budjetin vain palvelujen minimimäärään. Tällöin asiakkailta palveluista perittävät omavastuuosuudet voivat nousta kohtuuttomiksi. On ennakoitavissa erimielisyyksiä asiakkaan ja maakunnan välillä palvelutarpeen arvioinnissa. Maakunta saattaa arvioida palvelutarpeen alhaiseksi kustannuksia säästääkseen ja asiakas joutuu omalla kustannuksellaan ostamaan itselleen pääosan tarvitsemistaan palveluista.

61. 16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen tuottajan sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

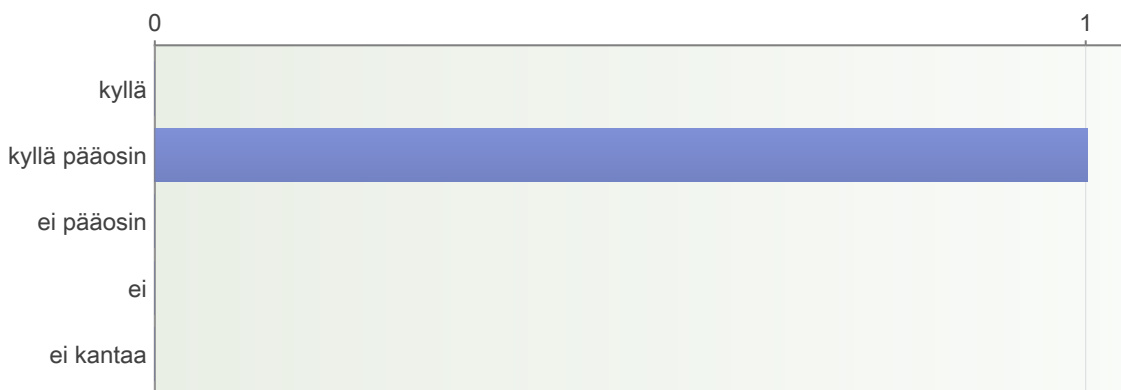
62. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Molempien toimintamahdollisuudet ovat säännösten mukaan samanveroiset. Ongelma on enemmänkin maakunnan laaja harkintavalta maksujen suuruudessa, joka voi aiheuttaa kirjavuutta eri maakuntien välillä. Lisäksi vapaus päättää palveluntuottajien korvauksista voi houkutella maakunnat maksamaan niin pieniä korvauksia, ettei tarvittavia palveluntuottajia maakunnasta löydy. Alibudjetointi on ollut kunnallisen sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän suurimpia ongelmia ja ongelma voi uusien säännösten myötä siirtyä maakuntiin. Tästä kärsivät eniten palvelua tarvitsevat asiakkaat.

63. 17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. 17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

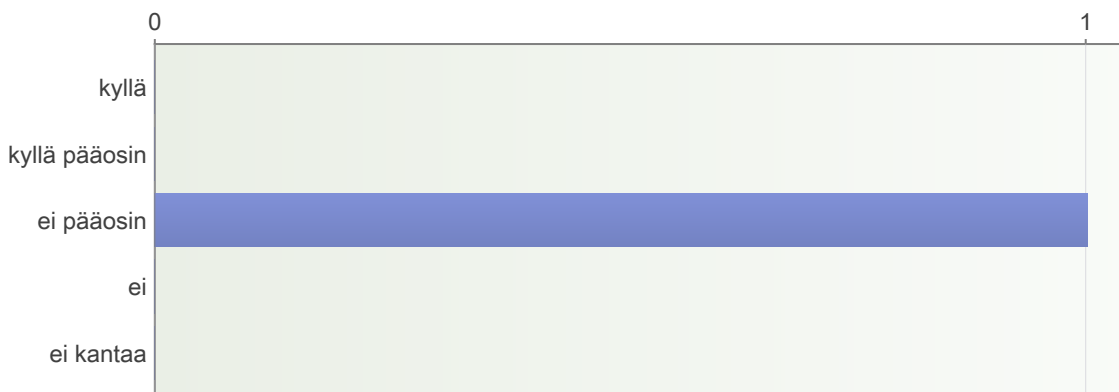
64. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Palvelusetelin siirtymäsäännökset turvaavat aiempaa esitystä paremmin palvelujen saatavuuden, mutta eivät edelleenkään takaa palvelujen saatavuutta.

65. 17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

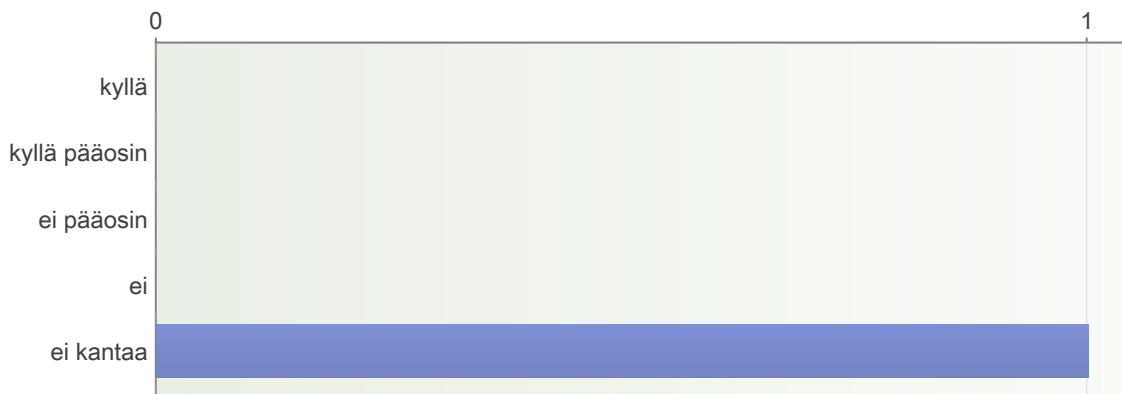
66. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Aikataulu on edelleen liian tiukka. Aikaisempaan lakiluonnokseen verrattuna myönteistä on valinnanvapauden käyttöönoton muutosvaiheiden aikaisempaa voimakkaampi porrastaminen. Jää kuitenkin edelleen epävarmaksi voidaanko tälläkään aikataululla varmistaa riittävän turvallinen siirtyminen uuteen palvelujärjestelmään. Todettakoon, että aikataulua pitäisi muuttaa siten, että eri puolilla Suomea käynnissä olevien valinnanvapautta koskevien kokeilujen tulokset ehdittäisiin analysoida huolellisesti.

67. 17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

68. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

69. 17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystalouden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

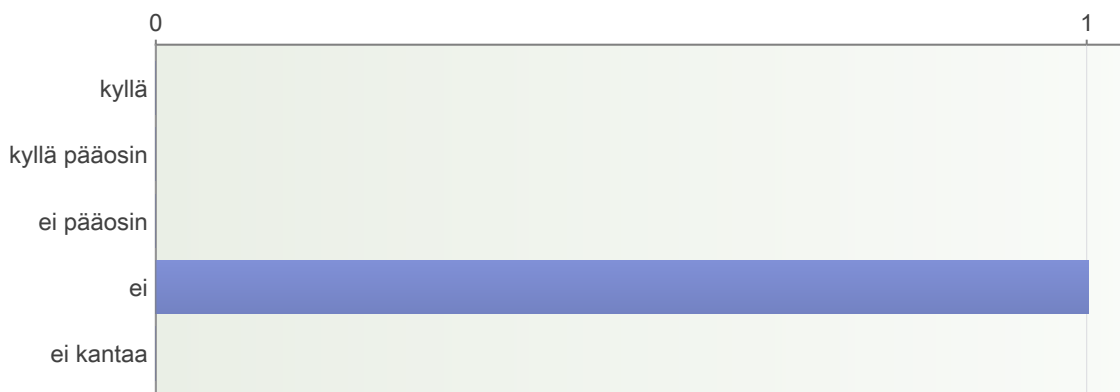
70. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Yksityisiä koskevat säännökset ovat tasavertaiset julkisten toimijoiden rinnalla.

71. 17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

Vastaajien määrä: 1

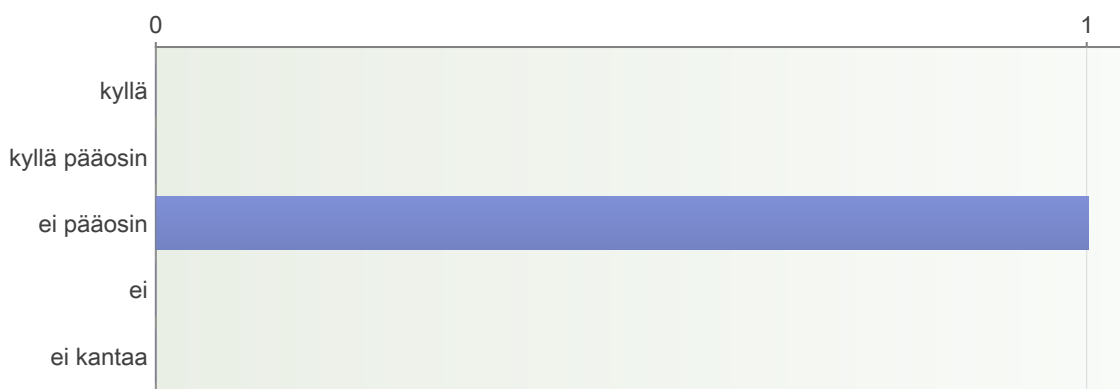
72. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- On riskinä, että merkittävä osa pienistä palveluntuottajista katoaa markkinoilta. Niiden toimintaedellytykset suurten toimijoiden rinnalla ovat vallitsevassa tilanteessa heikot. Moni yksityinen palveluntuottaja on jo myynyt toimintansa suurille toimijoille ja niiden toiminta on siirtynyt näiden konserniyhtiöiden yhteyteen. Osittain tämä johtunee siitä, että sote-uudistuksen valmistelu on kestänyt niin pitkään, että se on tehnyt tilaa sote-markkinoiden uusjaolle. On tärkeätä vielä pohtia miten lainsäädännöllä voidaan varmistaa laadukas palveluntarjonta, jossa on tilaa kaiken kokoisille toimijoille.

73. 18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

74. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen vaikutusten arviointi on erittäin haastava tehtävä, koska sote-uudistuksen mittakaava on valtava ja samanaikaisesti on vireillä monta isoa uudistukseen likeisesti liittyvää lakiuudistusta. Myös lupa- ja valvontaviranomaisia koskeva uudistus on yhtä aikaa vireillä.

Vaikutusten arvioinnissa on keskeistä laatia selkeät kriteerit ja sellaiset indikaattorit, joita seuraamalla voidaan jatkossakin todeta uudistetun lainsäädännön vaikutukset. Uudistuksen vaikutusten arviot eivät perustu riittävästi tosiasialliseen tietoon.

Uudistuksen onnistumisen kannalta olisi erittäin tärkeää, että hankkeen aikana eri vaiheissa kuultujen asiantuntijoiden näkemyksille annettaisiin arvoa ja heidän perustellut näkökantansa otettaisiin huomioon. Uudistuksen tässä vaiheessa pitäisi päättää kiihkottomasti ja mahdollisimman paljon tosiasiallisten faktojen pohjalta selkeä kanta maakunta- ja vallinavapausuudistukseen. Tämän jälkeen uudistusta hiottaisiin näiden reunaehtojen sekä kokeilujen ja mittareilla todennettujen arvioiden pohjalta ottaen huomioon käynnissä olevien kokeilujen tulokset. Pitäisi rohjeta ottaa vielä aikalisä ja laatia konkreettinen vaikutusarvio, jossa otettaisiin huomioon myös sote-uudistuksen onnistumisen kannalta aivan keskeinen tietojärjestelmien yhteensopivuus ja tietoturvallisuus.

75. 19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Suomen sosiaalioikeudellinen seura tarkastelee uudistusta ennen muuta kansalaisten yhdenvertaisuuden ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutumisen näkökulmasta. Yksityisen ja julkisen sektorin tehokas integraatio ja kansalaisen kannalta oikeudenmukainen sekä perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittava uudistuksen toteuttaminen on hyvin keskeistä ja tärkeää. Sote-uudistuksella ei ole suoraa vaikutusta Suomen sosiaalioikeudellisen seuran toimintaan. Välillisesti seuraamme intensiivisesti miten uudistus vaikuttaa kansalaisille taattujen perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen.

76. 20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Ei vastauksia.

77. 21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen.

Ei vastauksia.